Мисливське господарство Івано-Франківської області
(виступ на колегії ОУЛМГ 31.03.2015 року)

Ведення мисливського господарства та здійснення полювання в Україні вцілому, так і в області зокрема, регулюються Законами України про «Мисливське господарство та полювання», «Про тваринний світ», «Про природно-заповідний фонд України». Права та обов`язки користувачів мисливських угідь, визначені законодавчо, відображені у договорі про умови ведення мисливського господарства, який кожен користувач заключає із управлінням лісового та мисливського господарства після надання йому в користування мисливських угідь обласною радою.

1.

Станом на 1 січня 2015 року веденням мисливського господарства в області займається 52 користувачі мисливських угідь різної форми власності на загальній площі 724,1 тис.га. мисливських угідь:

- 14 лісогосподарських підприємств управління на площі 257,7 тис.га, (35,6 % всіх угідь області);
- 15 районних організацій обласної ради УТМР на площі 280,8 тис.га, (38,8 %),
- 23 підприємства інших форм власності на площі 185,6 тис.га, (25,6 %).

В 2014 році обласною радою були прийняті рішення щодо надання в користування мисливських угідь шістьом користувачам мисливських угідь (ТМР «Бурштинське», ТМР «Княжа фауна», МРК «Букачівці», Надвірнянській РО УТМР, додатково ДП «Коломийський лісгосп» та СЛМНДПЗГ «Чорний ліс») на площі 47,9 тис.га.

У зв’язку із закінченням 15-ти річного терміну користування мисливськими угіддями, в 2012-2013 роках відбулись значні зміни в мисливському господарстві області. Загальна площа мисливських угідь області, у порівнянні з попереднім ревізійним періодом (989,1 тис.га) зменшилась на 265,0 тис.га. Основна причина зменшення площі угідь – відмова частини землевласників і землекористувачів сільськогосподарських угідь надавати погодження на користування ними як мисливськими угіддями під час перезакріплення мисливських угідь, а також виключення об’єктів ПЗФ із загальної площі мисливських угідь.

Закріплення вимагають також мисливські угіддя, що передбачались для надання іншим користувачам (8,6 тис.га у Вигодському лісгоспі та 20,7 тис.га у Осмолодському лісгоспі).

2.

До ведення мисливського господарства в 2014 році залучено 187 працівників, в тому числі 25 мисливствознавців та 152 єгеря.

Для порівняння в 2013 році у мисливському господарстві області задіяно 164 працівники, з них 22 мисливствознавці та 127 штатних єгерів. Законодавчо визначене навантаження на 1 єгеря (не більше 5 тис.га лісових угідь чи 10 тис.га польових угідь) окремими користувачами не дотримується (ТМР «Княжа фауна», ТМР «Бурштинське», ЛМП «Хотимир», ТзОВ «Аква-ЛТД», ТзОВ «Тирлич»МД, Верховинська РО УТМР).

Показник	область	управління	УТМР	інші
Штатні працівники	187	69	58	60
Мисливствознавці	25	15	0	10
Єгеря	152	54	54	44
Навантаження угідь на єгеря	4,8	4,8	5,2	4,2

По Україні середнє навантаження на 1 єгеря – 8,4 тис.га, в системі Держкомлісгоспу – 6,8 тис.га, УТМР – 10,4 тис.га, по інших користувачах – 6,0 тис.га.

3.

Загальні витрати на ведення мисливського господарства в 2014 році усіма користувачами мисливських угідь склали 5,8 млн.грн., на підгодівлю тварин та біотехнічні заходи використано 1,8 млн.грн. (31 % усіх витрат). Надходження від ведення мисливського господарства склали 2,0 млн. Окупність мисливського господарства по області складає 35 %.

В 2014 році економічні показники мисливства області були наступні:

Показник	область	управління	УТМР	інші
% угідь наданих користувачам	100	35,6	38,8	25,6
Навантаження угідь на єгеря	4,8	4,8	5,2	4,2
Вкладання в мисливство, тис.грн.	5806	2269	1643	1894
Загальні надходження, тис.грн.	2025	656	794	575
Окупність мисливського г-ва	35	29	48	30
Складено протоколів	160	103	30	1

Для порівняння показники в 2013 році були наступні:

Показник	область	управління	УТМР	інші

% угідь наданих користувачам	100	37,3	39,3	23,4
Навантаження угідь на єгеря	5,4	5,4	6,1	4,4
Вкладання в мисливство, тис.грн.	4478	2035	946	1497
Загальні надходження, тис.грн.	1698	520	795	383
Окупність мисливського г-ва	38	26	84	26
Складено протоколів	169	110	34	2

Основною статтею доходів організацій системи УТМР та переважної більшості інших громадських організацій та користувачів є кошти від реалізації мисливцям відстрільних карток під час полювання на пернату й хутрову дичину, які є масовими видами полювання.

Переважна ж більшість лісгоспів отримує найбільше надходжень від проведення ліцензійного полювання на добування копитних тварин. Так в 2014 році від ліцензійного полювання лісгоспи отримали 320,4 тис.грн. (в т.ч. від реалізації самих ліцензій – 90,7 тис.грн., надання єгерських послуг – 151,3 тис.грн., реалізації м’яса добутих тварин – 78,4 тис.грн.), що складає 49 % від усіх надходжень. Тоді, як від реалізації відстрільних карток 54,8 тис.грн. (в т.ч. хутрових – 43,9 тис.грн., пернатих – 10,9 тис.грн.), що складає лише 8 %. Також було отримано 40,0 тис.грн. спонсорської допомоги (6%), 133,1 тис.грн. за надання послуг (21%), та 107,3 тис.грн. інших надходжень (16%).

Окупність по лісгоспах: Кутський – 133 %, Осмолодський – 65 %, Рогатинський – 58 %, Гринявський – 39 %, Надвірнянський – 29 %, Верховинський – 28 %, Вигодський – 21 %, Ворохтянський, Брошнівський, Солотвинський – 19 %, Івано-Франківський – 17 %, Болехівський, Делятинський – 12 %, Коломийський – лише 9 %. Причому Кутський лісгосп отримав значні надходження не стільки від ефективного ведення мисливства, а за рахунок договору про співпрацю у веденні мисливського господарства, який доречі вже в цьому році вже заключив Коломийський лісгосп. Осмолодський лісгосп також отримав 120,0 грн. надходжень від діяльності, не зовсім пов’язаної із мисливством.

4.

У звітному 2014 році на на порушників правил полювання по області складено 160 протоколів (накладено стягнень на суму 22,6 тис.грн., уся сума сплачена), з них працівниками ДЛО – 103, в т.ч. 53 – раймисливствознавцями, працівниками УТМР – 30, іншими – 1, працівниками МВС – 10, екобезпеки – 16.

Порівняння із 2013 роком кількість протоколів незначно зменшилась (було 169), однак майже вдвічі зменшилась сума штрафів (було 41,2 тис.грн., добровільно сплачено 34,5 тис.грн.).

В 2014 році найбільше протоколів про ППП склали Галицький НПП – 10, Верховинський, Гринявський, Делятинський, Коломийський, Рогатинський, Солотвинський – по 8 протоколів. Найменше протоколів склали Калуський – 1, Брошнівський та Ворохтянський – по 3.

Станом на 31.03.2015 року, згідно оперативної інформації отриманої від користувачів мисливських угідь, на порушників правил полювання по області складено 50 протоколів на суму штрафів 12,3 тис.грн. (12,0 тис.грн. сплачено), з них ДЛО – 39, в т.ч. мисливствознавці - 18, УТМР – 6, екоінспекція - 5).

Жодного протоколу ще не склали працівники Брошнівського, Верховинського, Ворохтянського, Івано-Франківського лісгоспів та Галицького НПП. Найбільше у Вигодського та Гринявського лісгоспів – по 8, Калуського – 7, Кутського – 4.

Необхідно посилити охорону угідь від браконьєрства, проводячи спільні рейди з міліцією, гром. інспекторами, представниками Самооборони, засобами масової інформації. У зв’язку з весняною міграцією диких перелітних птахів та збільшенням випадків браконьєрства на диких гусей та качок управління зобов’язує організувати патрулювання водно-болотних угідь.

5.

Згідно даних останнього обліку в області обліковано близько 9,8 тис.голів копитних тварин, зокрема 1.4 тис. оленів, 5.9 тис. козуль, 2.3 тис. кабанів, близько 38 тисяч хутрових тварин та 162 тис. пернатих. Протягом останніх кількох років спостерігається хоч і незначне, але поступове збільшення чисельності основних видів мисливських тварин, зокрема у порівнянні з минулим роком - козулі (800гол, 14%) та дикого кабана (220гол. 10%). Чисельність оленя знаходиться в межах статистичної похибки, можливої під час обліків. Чисельність хижих тварин по області зменшилась, зокрема лисиці на 35 % (з 2138 у 2013 році до 1399 у 2015 році) й вовка на 15 % (з 61 у 2013 році до 52 у 2015 році).

Використання ліміту добування копитних тварин.

Як ми вже говорили основною статтею доходів лісгоспів від ведення мисливського господарства є ліцензійне полювання.

В 2014 році ліміт добування копитних тварин по області складав 46 гол. – оленів, 244 гол. – козулі, 307 гол. – кабана.

По лісгоспах ліміт складав 27 гол. – оленів, 68 гол. – козулі, 85 гол. – кабана. Відсоток добування по оленю склав 48%, по козулі – 74%, по кабану – 38%.

У порівнні з 2013 роком показники використання ліміту та добування значно покращились: процент добування оленя з 31% до 48%, козулі з 34% до 74%, кабана з 32% до 38%. Вцілому відсоток добування по копитних тваринах зріс з 33 до 53%.

Для порівняння по Україні відсоток добування копитних складає 66%, по оленю 53%, по кабану 61%, по козулі 78%.

По окремих районних організаціях УТМР відсоток добування козулі складає від 33 до 100% (Рожнятівська – 33, МРВП – 50, Болехівська – 93, Долинська - 100), по кабану від 40 до 85 (МРВП – 40, Болехівська – 50, Рожнятівська – 60, Долинська - 85). По «Чорному лісу» відсоток добування по оленю склав 50%, по козулі – 76%, по кабану – 58%.

Від проведення ліцензійного полювання лісгоспи в 2014 році отримали 320,4 тис.грн. (в т.ч. від реалізації ліцензій – 90,7 тис.грн., надання єгерських послуг – 151,3 тис.грн., реалізації м’яса добутих тварин – 78,4 тис.грн.), що на 133,4 тис.грн., або на 71% більше ніж в 2013 році (всього 187,0 тис.грн., в т.ч. від реалізації ліцензій – 68,1 тис.грн., надання єгерських послуг – 84,2 тис.грн., реалізації м’яса добутих тварин – 34,7 тис.грн.).

Однак незважаючи на загальне покращення показників ліцензійного полювання, деякі лісгоспи традиційно неефективно використовують ліміт добування: Верховинський та Івано-Франківські лісгоспи – добування копитних о%. Найкраще ліміт використали Гринявський – 100 % по всіх видах тварин, Вигодський – 100 % по козулі, 91 % по кабану та 78 % по оленю, Кутський – 100 % по козулі, 75 % по кабану, Ворохтянський – 100 % по оленю, 67 % по козулі.

На 2015 рік запланований проект ліміту по області 44 олені, 278 козуль та 362 кабани, що на 2 олені менше, на 34 козулі більше та 55 кабанів більше ніж у 2013 році.

По лісгоспах проект складає 28 оленів (+ 1 гол. до 2013 року), 88 козуль (+ 20 гол.) та 104 кабани (+ 19 гол.).

Вольєрне господарство лісгоспів протягом останніх кілької років також немає за що хвалити. В 2014 році дев’ять лісгоспів утримували вольєри загальною площею 245 га в яких утримуються олені європейський та плямистий, лань, муфлон, кабан. Чисельність маточного поголів’я склала 170 особини, діловий вихід молодняку - лише 55 голів, або 32% від маточного поголів’я. При загальних витратах на вольєрне господарство 117,6 тис.грн. отримано коштів лише 10,9 тис.грн., або 9% від затрат (реалізовано лише 8 гол. кабана Брошнівським лісгоспом). Така сама картина була й у 2013 році (11% окупність вольєр, реалізація лише 7 кабанів також Брошнівським й Коломийським лісгоспами). Варто зазначити, що в Гринявському лісгоспі за 5 років не отримано жодної особини приплоду оленя благородного, в Івано-Франківському лісгоспі також за 3 роки жодного приплоду від оленів. У Солотвинському, Коломийському та Рогатинському лісгоспах щорічно отримується приплід дикого кабана, однак також не в тому процентному співвідношенні, яке може бути.

До проблем діючих вольєрних господарств в минулому році додалось утримання значної кількості тварин у Вигодському лісгоспі (зубри, чи бізони, олені благородні й плямисті, лань, муфлони).

Проект рішення колегії ОУЛМГ

З метою покращення стану ведення мисливського господарства вцілому та організації проведення безпосередньо полювання управління вважає за доцільне проведення наступних заходів в лісгоспах:

1. Завершити оформлення матеріалів, щодо надання в користування мисливських угідь Вигодському та Осмолодському лісгоспам, які планувались для передачі іншим користувачам.

2. Вказати на незадовільні результати роботи лісгоспів в частині:

- низької результативності ліцензійних полювань : Верховинський, Івано-Франківський, Коломийський, Солотвинський лісгоспи;
- неналежного виявлення та оформлення порушень правил полювання: Брошнівський, Верховинський, Ворохтянський, Івано-Франківський лісгоспи та Галицький НПП;
- неефективної результативності роботи вольєрних господарств: Гринявський, Івано-Франківський, Коломийський, Кутський, Осмолодський, Рогатинський, Солотвинський лісгоспи.

3. Проаналізувати причини низької ефективності вольєрного господарства лісгоспів, вжити заходів по підвищенню його окупності, провести протягом квітня ц.р. інвентаризацію тварин.

4. Забезпечити силами районних мисливствознавців контроль за користувачами мисливських угідь, проведення рейдових патрулювань в мисливських угіддях із залученням до їх проведення засобів масової інформації, представників Самооборони та інших громадських організацій, громадських мисливських інспекторів. У зв’язку з весняною міграцією диких перелітних птахів та збільшенням випадків браконьєрства організувати протягом квітня-травня 2015 року патрулювання водно-болотних угідь.

5. У зв’язку із фіксацією у кількох районах області випадків сказу, вжити заходів по регулюванню чисельності шкідливих хижих тварин та здичавілих собак, забезпечити здачу патматеріалу від добутих тварин в органи ветмедицини. Усі випадки виявлення в мисливських угіддях загибелі тварин актувати, при виявленні симптомів захворювань – терміново повідомляти органи ветмедицини.

6.

Серед зауважень та недоліків в роботі мисливських господарств області на колегії Держлісагентства України в 2014 році були виділені наступні:

- невиконання окремими користувачами мисливських угідь вимог Закону України "Про мисливське господарство та полювання" в частині утримання єгерської служби;
- проведення неякісного обліку мисливської фауни;
- зменшення чисельності копитних мисливських тварин;
- зменшення ліміту добування копитних мисливських тварин та низький відсоток його використання;
- надмірна кількість лисиці в мисливських угіддях;
- низька окупність мисливського господарства;
- незначна частка вкладання коштів в охорону та відтворення мисливських тварин;
- погане матеріально-технічне забезпечення єгерської служби транспортом.

За неналежне виконання взятих на себе зобов’язань (відповідно до договорів) Держлісагентство рекомендує управлінню вживати до користувачів заходів впливу аж до позбавлення права користування мисливськими угіддями.

1. Ведення мисливського господарства в системі Івано-Франківського ОУЛМГ здійснюють 14 лісгоспів на загальній площі 254,5 тис.га. В 2013 році на ведення мисливського господарства лісгоспами було витрачено 2 млн. 34,6 тис.грн., надходження склали 519,8 тис.грн. Як ми вже відмічали вище в загальному окупність мисливського господарства лісгоспів в 2013 році склала майже 26%. В розрізі лісгоспів вона становила: 0% Ворохта, 3% Болехів, 9% Коломия, 11% Брошнів, 12% Надвірна, 16% Вигода, 20% Солотвино, 21% Делятин, 23% Верховина, 25% Гринява, 26% Івано-Франківськ, 43% Рогатин, 59% Осмолода, 142% Кути. Причому Кутський лісгосп отримав значні надходження не стільки від ефективного ведення мисливства, а за рахунок договору про співпрацю у веденні мисливського господарства.

У зв’язку з тим, що у порівнянні із 2012 роком площа мисливських угідь лісгоспів зменшилась на 90,4 тис.га, змінилась й структура угідь, у користуванні лісгоспів практично не залишилось водно-болотних та польових угідь. У зв’язку із цим основними статтями надходжень є реалізація мисливцям послуг під час ліцензійного полювання та реалізація мисливських тварин із вольєрів. Нажаль дані статті надходжень не були максимально використані. Ліцензійне полювання в 2013 році було найменш результативним за останні кілька років. На це вплинули як об’єктивні, так і суб’єктивні чинники: спочатку безсніжний початок зими, а потім революційні події на Майдані, участь в яких приймало багато місцевих мисливців. При ліміті в 163 гол. копитних лісгоспи отримали 154 ліцензії (28 – на оленя, 51 – на козулю та 75 – на кабана). Реалізовано було ще менше – 123 ліцензії (75% від ліміту та 80% від отриманих ліцензій). Відсоток добування по копитних становить 34% (по оленю – 38%, по козулі – 34%, по кабану – 33%), тобто лише кожен третій вихід на полювання є результативним. Для прикладу показники наших сусідів на Львівщині наступні: відсоток добування по оленю – 72%, по козулі – 84%, по кабану – 86%.

Всього від ліцензійного полювання лісгоспи отримали 209,6 тис.грн. надходжень. Тільки від продажу 31 невикористаної ліцензії при середній реалізаційній ціні в 1704 грн. можна було додатково отримати близько 53,0 тис.грн. надходжень, а ще є ресурс в реалізації ліцензій повторно взамін ліцензій по яких дичина не була добута в рахунок діючого ліміту, реалізації м’яса та трофеїв від добутих тварин, наданні мисливцям платних послуг при проживанні в мисливських будиночках та лісових кордонах.

Вольєрне господарство лісгоспів протягом останніх кілької років також немає за що хвалити. В 2013 році вісім лісгоспів утримували вольєри загальною площею 245 га в яких утримуються олені європейський та плямистий, лань, муфлон, кабан.

Чисельність маточного поголів’я склала 163 особини, діловий вихід молодняку - лише 49 голів, або 30% від маточного поголів’я. При загальних витратах на вольєрне господарство 76,1 тис.грн. отримано коштів лише 8,3 тис.грн., або 11% від затрат (реалізовано 7 гол. кабана Брошнівським і Коломийським лісгоспами). При цьому в Гринявському лісгоспі за 4 роки не отримано жодної особини приплоду оленя благородного, в Кутському та Івано-Франківському лісгоспах за 2 роки жодного приплоду від кабана та оленів. У Солотвинському, Брошнівському, Коломийському та Рогатинському лісгоспах щорічно отримується приплід дикого кабана, однак також не в тому процентному співвідношенні, яке може бути.

Підсумовуючи сказане слід відмітити, що Держлісагентство рекомендує лісгоспам використовувати власні лісові масиви як мисливські угіддя. Тому Коломийському, Вигодському, Осмолодському лісгоспам необхідно якнайшвидше закріпити за собою мисливські угіддя резерву, які планувались для передачі іншим користувачам.

2. В 2013 році по області було складено 169 протоколів про порушення правил полювання і з цим показником ми посідаємо 14 місце по Україні (протягом останніх років були 22-25 місця), однак це скоріше свідчить про те, що стали менше складати протоколів в державі, ніж ми більше виявляти порушень.

Зі 169 протоколів працівниками ДЛО складено 110, в тому числі 60 районними мисливствознавцями та 50 працівниками лісгоспів. Найбільше протоколів склали Надвірнянський та Солотвинський лісгоспи, Галицький НПП (10-18 протоколів), найменше Рогатинський, Осмолодський, Болехівський та Делятинський лісгоспи (1-4 протоколи). Причому більшість з них за незначні порушення із сумою штрафу 102 грн., а також 8 попереджень. Середня сума штрафу складає 219 грн., хоча може становити від 102 до 1020 грн.

За 5 місяців цього року працівниками лісгоспів виявлено лише 21 порушення правил полювання. Кутський, Надвірнянський та Солотвинський лісгоспи склали по 3-4 протоколи. Жодного порушення не виявили Брошнівський, Верховинський, Делятинський, Івано-Франківський, Осмолодський, Рогатинський лісгоспи та Галицький НПП. За виключенням чотирьох попереджень і одного штрафу на 134 грн. усі решта протоколів по мінімальній сумі штрафу - 102 грн. Управління в цьому питанні бачить реальне покращення охорони мисливських угідь області лише у плідній співпраці районних мисливствознавців під час проведення рейдів з єгерською службою УТМР та інших користувачів.

3. Чисельність основних видів мисливських тварин (копитних) по області протягом останніх років збільшується, зокрема чисельність кабана й козулі. Однак як ми вже відмічали площа угідь лісгоспів зменшилась за останній рік на 90,4 тис.га., або на 27% (з 344,9 тис.га в 2012 році до 254,5 тис.га в 2013 році). При цьому облік мисливських тварин на вказаній площі не проводився, тому чисельність копитних по лісгоспах зменшилась на 289 гол., або на 7% від загальної чисельності.

Якщо вцілому по Україні спостерігається незначне зменшення лімітів добування копитних тварин, то лісгоспи управління в цьому році запланували отримати на 23 шт. (або на 14%) ліцензій більше в порівнянні з 2013 роком. Але основним завданням тут буде ефективне проведення полювання, реалізація ліцензій і послуг та отримання максимальних фінансових надходжень.

4. Матеріально-технічне забезпечення єгерської служби завжди було складним у фінансовому плані питанням. Якщо придбання єгерям форменного одягу, набоїв та спецзасобів лісгоспами більш менш регулярно здійснюється, то забезпечення автотранспортом є практично нездійсненним в даний час. Для проведення рейдів по охороні угідь як ми вже говорили необхідно задіювати транспорт користувачів мисливських угідь району.